

III konwencja muzyki polskiej

panel dyskusyjny:

Muzyka tradycyjna w edukacji – świadomość, praktyka, kierunek

moderator:

Weronika Grozdew-Kołacińska, Instytut Muzyki i Tańca, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

paneliści:

- Piotr Dahlig, Instytut Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego,
- Anna Waluga, Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach, Stowarzyszenie im. Zoltána Kodálya w Polsce,
- Anna Ignatowicz-Glińska, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Temat muzyki tradycyjnej w kontekście nauczania (zarówno formalnego jak i nieformalnego) był znaczącą częścią *Raportu o stanie tradycyjnej kultury muzycznej*, prezentowanego w jubileuszowym Roku Oskara Kolberga, podczas II Konwencji Muzyki Polskiej (2014) – <http://imit.org.pl/uploads/materials/files/Raport%20o%20stanie%20tradycyjnej%20kultury%20muzycznej.pdf>.

Ostatnie lata przyniosły w Polsce zdecydowany powrót do zainteresowania muzyką ludową w jej postaci *in crudo* (dziś nazywaną najczęściej muzyką tradycyjną, aby nie przywoływać negatywnych skojarzeń z epoką komunistycznego reżimu i propagandy). Zainteresowanie to ożywiła, działająca nieformalnie od ponad dwudziestu lat, grupa pasjonatów skupiona wokół środowiska Muzyki Kresów (od 1991 roku) oraz Domu Tańca (od 1994 roku), na wzór węgierskiego *táncház*, opartego na idei spotkań z wiejskimi „mistrzami” (śpiewakami, muzykantami, tancerzami), uczenia się od nich tradycyjnej sztuki w relacji „mistrz – uczeń” oraz wspólnego z nimi muzykowania. Idea ta obecna jest w działaniach osób związanych z muzyką tradycyjną do dziś.

Nieformalny sposób praktykowania muzyki tradycyjnej nie wywołał jednak – na wzór węgierski, skandynawski, bułgarski, ukraiński, *etc.* – potrzeby sformalizowania owego oddolnego i alternatywnego nurtu edukacji muzycznej, chociaż środowisko entuzjastów kontynuowania i ożywiania muzycznego folkloru pociągnęło za sobą grono wykształconych

klasycznie muzyków (wśród nich także uznanych w Polsce i na świecie artystów). Muzyka tradycyjna nie weszła w zakres programów szkół i uczelni muzycznych, pomimo podejmowania prób – w ramach inicjatywy Zofii Wawrzyńskiej z CEA oraz Urszuli i Mirosława Nałaskowskich – reaktywowania przedmiotu „Polski Folklor Muzyczny” w szkołach muzycznych II stopnia (2001 rok).

Wydaje się, iż nie ma nic odkrywczego w refleksji, iż edukacja muzyczna (właściwie na każdym poziomie nauczania systemowego, a także nauczania domowego i nieformalnego) w zakresie rodzimej muzyki tradycyjnej jest niezbędna do poznania kultury muzycznej w ogóle – wszak nie tylko Kolberg, ale i Szymanowski, i Górecki, i wiele innych wybitnych osób wskazywało (i wskazuje dziś) na tę potrzebę. Wciąż jednak nie może ona zostać przekuta w rzeczywistość, w „dobrą praktykę”.

PROPONOWANE TEZY DO DYSKUSJI (według trzech zagadnień problemowych)

I. ŚWIADOMOŚĆ

- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej wartości muzyki tradycyjnej – rzeczywistość czy wciąż „pobożne życzenie” ?
- Istnienie nieformalnej edukacji muzycznej opartej na zasadach tradycyjnej transmisji (metoda „ze słuchu”, kontekstowość przekazu) – alternatywa dla systemowego kształcenia muzycznego czy jego uzupełnienie?
- Nieznajomość źródeł muzyki tradycyjnej *in crudo*, a co za tym idzie – marginalizowanie i niedocenianie jej znaczenia w edukacji artystycznej – czy można to zmienić i w jaki sposób?

[Inicjatywy podjęte w Roku Oskara Kolberga, jak również obecnie prowadzone liczne interdyscyplinarne projekty naukowe, artystyczne, edukacyjne, są dowodem na to, że istnieje wśród artystów muzyków potrzeba poznawania źródeł polskich (i nie tylko polskich) muzycznych tradycji i nabywania praktycznych umiejętności wyrażania się w tej muzyce lub inspirowania się nią w różnych muzycznych nurtach. Dzięki kilkuletniej obecności muzyki tradycyjnej w ministerialnych programach Instytutu Muzyki i Tańca (Szkoła Mistrzów Tradycji oraz Szkoła Mistrzów Budowy Instrumentów Ludowych) zdecydowanie podniosła się intensywność podejmowania przedsięwzięć edukacyjnych. Wyniki ankiety, przeprowadzonej wśród uczestników tych programów, dają odpowiedź na temat zasadności i sposobu wspierania oddolnych inicjatyw edukacyjnych.]

II. PRAKTYKA

- Istotność i równoważność wielotorowości inicjatyw edukacyjnych w zakresie muzyki tradycyjnej (muzykowanie w rodzinie, w bliskim środowisku, w miejscach kulturotwórczych, w szkołach powszechnych i muzycznych) – czy fakt ten jest dostrzegany i akceptowany na poziomie społecznym i instytucjonalnym?
- Zaszczepianie i dowartościowanie wśród dzieci muzykowania dla przyjemności i dla celów innych niż wyłącznie zawodowe, na wzór muzyki tradycyjnej – także w szkołach muzycznych I stopnia – dlaczego stanowi opór?
- Umożliwienie kształcenia nauczycieli i kontynuatorów muzyki tradycyjnej – w systemie formalnym i nieformalnym – jakie istnieją możliwości?

[Obecnie w trzech szkołach muzycznych w Polsce prowadzi się nauczanie gry na instrumentach tradycyjnych (Zbąszyń – Jan Prządka, Żywiec – Czesław Węglarz, Puńsk – Arnoldas Beinaris). W szkole muzycznej I stopnia im. F. Chopina w Warszawie prowadzona jest przez Paulinę Kinaszewską klasa skrzypiec ludowych (tradycyjnych) dla chętnych dzieci (wspierana z funduszy MKiDN). Działalność edukacyjną poza systemem szkolnictwa prowadzą z powodzeniem m.in. bracia Golcowie w Milówce, Dorota i Piotr Majerczykowie w Rabce, Krzysztof Trebunia-Tutka w Zakopanem, Romuald Jędraszak w Poznaniu. Do incydentalnych należą w szkołach muzycznych lekcje z wiedzy o folklorze muzycznym. Akademia Kolberga koordynowana przez Stowarzyszenie „Tratwa”, będąca częścią Pracowni Muzyki Tradycyjnej IMIT, to obecnie najważniejsza platforma skupiająca animatorów edukacyjno-artystycznych działań lokalnych (przede wszystkim na obszarach Polski nizinnej) nastawionych na kontynuowanie i ożywianie muzyki tradycyjnej. W jej ramach działa także bardzo prężnie projekt Mały Kolberg, prowadzony przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego, ukierunkowany na kształcenie edukatorów w zakresie pracy z dziećmi.]

III. KIERUNEK

- Utworzenie mistrzowskich klas instrumentów tradycyjnych na wyższych uczelniach artystycznych na wzór muzycznych uczelni europejskich z wykorzystaniem wieloletnich doświadczeń rodzimego środowiska muzyki tradycyjnej
- Umożliwienie studentom uczelni artystycznych dostępu do źródeł (włączenie do programu nauczania analizy audytywnej muzyki tradycyjnej oraz nią inspirowanej – rodzimej i z innych stron świata)
- Stałe i konsekwentne finansowanie działalności edukacyjnej – zarówno w skali nieformalnych przedsięwzięć lokalnych jak i tych systemowych o zasięgu ogólnopolskim

[Działalność muzycznych uczelni zagranicznych (np. w Helsinkach czy Płowdiwie) mogą być doskonałym przykładem na to, w jak wielu różnych kierunkach mogłaby się rozwijać edukacja w zakresie muzyki tradycyjnej – na uczelniach tych istnieją nie tylko kursy tradycyjnych instrumentów i śpiewu, ale także kompozycji, dyrygentury, tańca, reżyserii dźwięku, improwizacji, a także twórczego opracowania materiału źródłowego oraz muzykowania zespołowego w różnych nurtach muzycznych (m.in. w jazzie czy *World Music*). Kształcenie w kierunku muzyki tradycyjnej zapewniałoby nie tylko podstawę wiedzy i znajomości źródeł własnej kultury muzycznej, ale stanowić by mogło także cenną alternatywę zawodową dla absolwentów wyższych uczelni muzycznych.]